

YAZI-Bir Demokrasi Aynası Olarak Diyanet

Bülent Korucu

28 Eylül 2015

Türkiye’de gidişatı gösteren barometrelerden biri Diyanet İşleri Başkanlığı. Demokrasi, hukuk ve çoğulculuk seviyesi yükseldikçe; başkanın tavırlarından hutbelere kadar gözle görülür ölçüde değişim fark ediliyor. Maalesef tersi de yaşanıyor; devletin ceberutlaşması ile doğru orantılı olarak Diyanet’e de nöbet yazılıyor. Bu çarpıklığı Prof. Dr. İsmail Kara şöyle dile getiriyor: “Gerçekten de Diyanet, Müslümanların din işlerine bakmaktan çok ‘devletin din işlerine bakan’, devletin felsefi ve siyasi temayülleri, zaman zaman baskıları doğrultusunda dinî yorumlar yapan, halkın din anlayışını, dini yaşama biçimini dönüştürmeyi amaçlayan bir kurum olagelmıştır.”

Diyanet bir yanda dokunulmaz ama aynı zamanda en çok eleştiri alan Cumhuriyet kurumu. Kaldırılmasının teklif edilmesi partiler için kapatma gerekçesiydi yakın zamana kadar. Anayasa Mahkemesi bir içtihatla bu saçmalığa son verdi. Kanunların sağladığı zırh nispeten zayıfladı. Ancak İslam ile Diyanet kurumunu eşitleyip özdeşleştiren yaklaşımlar ona yapılan her eleştiriye dine yapılmış kabul edip püskürtüyor. Hâlbuki ortamın demokratikleştiği hâllerde kurumun kendisi bizzat tartışmaları açıyor ve daha iyi hizmet vermenin yollarını arıyor.

Diyanet’in kuruluş gerekçesinin ‘devletin kontrolünde, mümkünse reforma uğratılmış din’ olduğu yadsınmayan bir gerçek. Başkanların kişisel performansı ve ondan güç alan teşkilatın pasif direnişiyle proje tam anlamıyla uygulanamadı. Bu yüzden İslami hayatın görünür hâle gelmesinin suçlularından biri olarak darbe dönemlerinin hışmından kurtulamadı. Ama özerklik mücadelesini de bir türlü bayraklaştırmadı. Sivil İslam diyebileceğimiz cemaat ve tarikatlarla mücadeleyi varoluş gayesi hâline getirdiği dönemlerde sert çatışmalara sebep oldu.

Bugün Diyanet tekrar tartışmaların göbeğinde. Siyasal İslamcıların en fazla eleştirdiği Cumhuriyet kurumu Diyanet’ti. Temsil edilmedikleri için Alevilerin haklı itirazlarını saymazsak, kaldırılması yönünde en baskın ve ciddi talepler o cenahtan gelirdi. Dini, devletin boyunduruğundan kurtarmak gerektiği konusunda uzun nutuklar atarlardı. AK Parti’nin iktidara gelmesiyle YÖK ve MGK gibi vesayet kurumlarıyla birlikte Diyanet de ‘badem gözlü’ oluverdi. Diyanet İşleri Başkanlığı, âdeta AK Parti’nin arka bahçesine dönüştü. Eskiden bürokratik elitin ve askerî vesayetinin dayatmalarına kerhen boyun eğdiği hüsn-i zannı vardı. Şimdilerde kraldan fazla kralcı eleştirilerini haklı çıkaracak bir gönüllülük durumu gözleniyor.

Bundan en büyük zararıysa özdeş olarak algılandığı İslam görüyor. Dışlanan ve hatta hasım görülen toplum kesimleri listesi her geçen gün uzuyor. Diyanet’e hep saygı mesafesini korumuş CHP ve MHP gibi partiler bile Başkan Mehmet Görmez’i hedef alan açıklamalar yapıyor. O da siyasi partilerle polemige girmekten kaçınmıyor. Buna karşılık uyuşturucu benzeri sosyal meselelerde yaygın ağını kullanarak bilinçlendirme sağlıyor. İŞİD başta olmak üzere Müslümanların kafasını karıştıran gelişmelerde tavır almakta ürkek davranıyor ve geç kalıyor.

2006'da Türkiye son sürat demokrasiye doğru yol alırken Aksiyon dergisi, teşkilatı “Yeni yüzyılın Diyanet’i” başlığı ile kapak yapmıştı. AKP’nin keskin dönüşünü gösteren aynalardan biri de Diyanet. Ne yazık ki...

https://web.archive.org/web/20160922140243/http://ftp.zaman.com.tr/bulent-korucu/bir-demokrasi-aynasi-olarak-diyamet_552361